

FOLKLOR ve TURİZM

Türker EROĞLU

Patladı, patlayacak diye milletçe beklediğimiz turizm, gerçekten patladı ve geçtiğimiz yıllarda turizm gelirlerimiz milyar dolarla ifade edilmeye başlandı. Bu patlama sonunda da para babalarından küçük tasarruf sahiplerine kadar her kesimden vatandaş turizm gelirlerinden pay almak amacıyla yatırım düşünmeye başladı. Devletin turizm yatırımını teşvik etmesi ve desteklemesiyle yatak sayısı arttı. Yurdumuzun özellikle deniz kıyısında bulunan bölgelerinde otel, motel, lokanta v.b. işletmelerin hızla arttığı görüldü.

Turizmde yatak kapasitesi artırıldı ama, gerek yatırımcılar gerekse Devletin ilgili organları turisti çekecek, turizmde is-

tikrârı sağlayacak ve neticede gelir getirecek olan turizm kaynaklarını kullanmada pek başarılı olamadılar. Turizm kaynaklarından kastedtiğimiz şeyler şunlardır :

1 — Tabii Zenginlikler

Bunlar; tabii güzellikler, millî parklar, iklim ve tabii bitki örtüsü, deniz, plaj, dağlar, kaplıcalar, vahşi güzelliğini muhafaza eden tabii hayat (av turizmi v.b.), tabii abideler (peri bacaları gibi), göller ve nehirlerdir.

2 — Eğlence Faaliyetleri

Çeşitli eğlence merkezleri, sportif tesisler, sinema, gazino, tiyatro, otel-motel v.b. gibi yerlerde yapılan faaliyetlerdir.

3 — Kültür Zenginlikleri

Arkeolojik eserler, ören yerleri, tarihî yerler, tarihî abideler, müzeler, ilmî ve siyasi müesseseler, dinî ve millî değerler, fuarlar, mahallî şenlikler, el sanatları, halk oyunları, halk müziği, ananevî hayat, millî sanatlar, sosyal müesseseler, ananevî Türk mutfağı ve misafirperverliktir.

Yukarıda sıraladığımız «Turizmi Besleyen Kaynaklar» içerisinde bize göre en mühimi üçüncü sırada saydığımız, «FOLKLOR»u da ihtiva eden «Kültür Zenginlikleri»dir. Ancak maalesef Türk turizm faaliyetleri içerisinde bu konuya gereken önem verilmemektedir.

Bilindiği gibi memleketimizde daha çok deniz turizmine ağırlık verilmekte, yatırımların çoğu deniz sahillerinde yer alan bölgelere yapılmaktadır. Bu yatırımların birçoğu beton yapıların ağırlıklı olduğu yatırımlardır. Şuursuz yapılaşmanın tabii güzellikleri tahrip etmesinin yanında, kültür zenginliklerimizin beton yapıların gölgesinde kalması veya doğrudan tahrip edilmesi turizm faaliyetlerindeki şuursuzluğumuzu ortaya koymaktadır.

Şuursuz yapılaşmanın kültür zenginlikleri üzerine yaptığı tahribat bir yana, gerek deniz turizminde gerekse diğer turizm faaliyetlerinde ihmâl edilen en önemli turizm kaynağı yine kültür zenginlikleridir. Özellikle halk oyunları, halk müziği, el sanatları, Türk mutfağı v.b. folklorik konular turizm faaliyetlerinde ya gözardı edilmekte ya da layıkıyla uygulanamadığından dejenere edilmektedir.

Çeşitli animasyonlarda yapılan kültür dramaları, halk müziği ve halk oyunları gösterileri; bu değerlerimizi tanıtmak bir yana aksine menfi propaganda gibi sunulmaktadır. Mesela, Türk padişahı kılığına giren soytarılar gerçeği yansıtmayan değişik bir takım hareketlerle maziyi karalamakta; halk oyunları gösterisi adı altında Arap rakkaselerinin erotik raksları sunulmaktadır.

Bunların yanında ananevî Türk mutfağının zengin yemek örnekleri işletmelerin menülerinde yer almazken, adeta terciye

tere satar gibi, Fransız turiste Fransız mutfağından kötü örnekler vermeye çalışmaktayız. Turistin günlük hayatında sıkça dinleyip —belki de—bıktığı birtakım Pop müziklerinin yanında, turistin kendisinin de dinlemediği Klasik Batı Müziği'nin kötü örneklerini dinletmekle onları cezbedeceğimizi zannederiz. Halbuki ülkemize gelen her turist sırf deniz ve eğlence için gelmemektedir. Bir kısmı kendi dinî (Hristiyanlık gibi) veya millî (Bizans gibi) kültürünü aramayı, görmeyi; bir kısmı da tatili sırasında eğlenip hoşça vakit geçirirken Türk insanını, Türk kültürünü öğrenmeyi, tanımayı düşünmektedir. Bu ise bizim üzerinde hassasiyetle durmamız gereken bir konudur. Çünkü milletlerarası sahada kendimizi tanıtmak için milyarlarca lira harcarken; kendi ayağıyla memleketimize gelen yabancılara en iyi bir şekilde kendi kültürümüzü tanıtır her turisti birer Türk kültürü elçisi olarak memleketlerine gönderebileceğimiz gerçeğini gözardı edemeyiz.

Birçok Avrupa memleketinde «Folklor Açık Hava Müzesi» varken, zenginliği ile övündüğümüz kültür değerlerimizi yansıtmamak bir folklor açık hava müzesini hâlâ kurmuş değiliz.

Turizm Bakanlığının konuyla ilgili bölümü turistik işletmeleri denetlerken, kültürel animasyonları da denetlemeli; hem dejenereasyona yönelik faaliyetlere engel olmalı, hem de bu tür kültür faaliyetlerini layıkıyla yapan işletmeleri desteklemelidir.

Kültür Bakanlığının geçmişte bu konuyla ilgili bazı çalışmalar yaptığını biliyoruz. İlk planda turizm bölgelerine kültür animatörü ihdası, yapılması gerekli acil konulardan biridir. Ayrıca Turizm Bakanlığıyla koordineli olarak, turizm sektöründeki kültür faaliyetlerini denetleyen bir müessesenin kurulması da büyük önemi haiz bir husustur.

«Körfez Krizi ve Savaşı»nın Türk turizmini frenlediği bu günler; belki de bu faaliyetlerin planlanıp uygulamaya konulabileceği en müsait günlerdir.